

Sygn. akt II Ca 206/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 19 kwietnia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Henryk Haak (spr.)
Sędziowie:	SSO Marian Raszewski SSO Janusz Roszewski
Protokolant:	Elżbieta Wajgielt

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2012 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa K. F.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w O.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim

z dnia 3 lutego 2012r. sygn. akt I C 529/11

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego,

III. nie obciąża powoda pozostałymi kosztami postępowania apelacyjnego,

IV. przyznaje adw. M. A. z Kancelarii Adwokackiej w K. od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w

K. kwotę 1.800 zł podwyższoną o 23% podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym przez tego adwokata ustanowionego z urzędu.

Sygn. akt II Ca 206/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2012 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim oddalił powództwo K. F. przeciwko Skarbowi Państwa – (...) w O. o zasądzenie 70.000 zł z tytułu naruszenia dóbr osobistych powoda i orzekł o kosztach postępowania.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powód K. F. przebywał w Areszcie Śledczym w O. odbywając kary pozbawienia wolności w terminach:

- od 18.07.2006 r. do 3.08.2006 r. jako skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności
- od 6.09.2006 r. do 18.10.2006 r. jako skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności
- od 15.11.2006 r. do 7.12.2006 r. jako skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności
- od 13.04.2007 r. do 6.06.2007 r. i od 7.05.2008 r. do 29.05.2008 r. jako skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności.

W trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w O. powód osadzony został w kilku celach w następujących okresach:

- od 13.04.2007 r. do 17.05.2007 r. - cela 405 o pow. 15 m² przeznaczonej dla 5 osób,
- od 17.05.2007 r. do 23.05.2007 r. - cela 409 o pow. 9 m² przeznaczonej dla 3 osób,
- od 23.05.2007 r. do 6.06.2007 r. - cela 403 o pow. 31 m² przeznaczonej dla 10 osób,
- od 7.05.2008 r. do 7.05.2008 r. - cela 414 o pow. 19 m² przeznaczonej dla 6 osób,
- od 7.05.2008 r. do 29.05.2008 r. - cela 413 o pow. 19 m² przeznaczonej dla 6 osób,

Sąd Rejonowy ustalił również, że w czasie kiedy powód przebywał w Areszcie Śledczym w O. występowało zjawisko przeludnienia na poziomie od 91,73 % do 118,1 %. Nie oznacza to jednak, że powód cały czas przebywał w warunkach przekroczenia normy mieszkalnej (...) m² na jedną osobę, gdyż pozwany podejmował działania sprzyjające zapobieganiu ciągłego umieszczania powoda w tych warunkach. Z tej przyczyny w okresie objętym pozwem powód przebywał w wielu celach, gdyż zgodnie ze stosowaną w areszcie praktyką osadzeni w celu zminimalizowania skutków występującego przeludnienia byli przenoszeni do różnych cel. Granice przeludnienia wyznaczała możliwość dostawiania kolejnych łóżek i sprzętu kwaterunkowego. Z reguły norma była przekroczona o jedną, maksymalnie o 2 osoby. Jednocześnie pozwany wykonał wszystkie przewidziane prawem dodatkowe wymogi formalne - powiadomienie sędziego penitencjarnego w formie ustnej podczas posiedzeń Sądu Penitencjarnego na terenie aresztu oraz w formie pisemnej. Powód nie przebywał w warunkach przeludnienia w okresie od 7.05.2008 r. do 29.05.2008 r.

W okresie, w którym powód przebywał w Areszcie Śledczym w O. miał on zapewnione wszystkie uprawnienia wynikające z Kodeksu karnego wykonawczego w tym m.in. możliwość spacerów, widzeń z osobami bliskimi, uczestniczenia w zajęciach kulturalno - oświatowych i sportowych, korzystania z biblioteki i usług religijnych. Powód mając możliwość oglądania programów telewizyjnych, słuchania audycji radiowych, czytania prasy oraz grania w gry stolikowe czas wolny spędzał w celi mieszkalnej.

Cele, w których przebywał powód były wyposażone zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ilość sprzętu kwaterunkowego była dostosowana do liczby osadzonych w niej osób. K. F. miał zapewnione łóżko do spania, szafkę, taboret oraz miejsce przy stole do spożywania posiłków, wydano mu także odzież, bieliznę, obuwie, pościel, środki higieny i konserwacji. Każda cela posiadała trwale oddzielone od celi mieszkalnej, murowany kącik sanitarny i ciepłą wodę oraz własny przewód wentylacyjny a także otwierane i uchylne okno. Regularnie kontrole Państwowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w O. dotyczące stanu czystości wszystkich pomieszczeń nie wykazały uchybień w

zakresie stanu sanitarnego jednostki. W celach nie było wilgoci, ściany były pomalowane i czyste, a oświetlenie celi zostało sprawdzane i kontrole, nie wykazały uchybień. Wszystkie cele były ogrzewane a okna szczelne. Areszt podlega zewnętrznym wizytacjom, które nie wykazały żadnych uchybień.

K. F. mimo stosownego pouczenia i nieograniczonego dostępu do wychowawcy nie zgłaszał skarg i próśb dotyczących osadzenia. Nie zdarzyły się również żadne przypadki łamania przysługujących powodowi praw przez administrację Aresztu Śledczego w O..

Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd Rejonowy wskazał na brzmienie art. 24 k.c. i art. 448 k.c., statuujących możliwość przyznania zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych. Analizując ustalony w sprawie stan faktyczny Sąd I instancji uznał, że w czasie odbywania u pozwanego kary pozbawienia wolności nie zostały naruszone dobra osobiste powoda, albowiem cele w których przebywał miały odpowiednią wentylację, odpowiednią ilość miejsc do jedzenia, wystarczająca ilość środków do utrzymania higieny, odpowiednie oświetlenie i dostęp do światła dziennego oraz dopływ świeżego powietrza. W ocenie Sądu Rejonowego zarzuty podniesione przez powoda nie znalazły potwierdzenia w zebranych materiałach dowodowych. Brak jest również przesłanek aby przyjąć, że K. F. był poniżany przez pracowników służby więziennej. Sąd Rejonowy wskazał, iż w czasie osadzenia u pozwanego powód nie zgłaszał żadnych skarg co do warunków osadzenia a zarzuty powoda nie zostały poparte żadnymi dowodami. K. F. nie wykazał także aby doznał jakiegokolwiek krzywdy ani jej rozmiaru a także aby funkcjonariusze pozwanego dopuścili się względem powoda jakichkolwiek działań lub zaniechań bezprawnych przy wykonywaniu władzy publicznej.

Analizując zarzut umieszczenia powoda w przeludnionej celi Sąd I instancji wskazał, iż działanie pozwanego w tym zakresie nie posiada znamion bezprawności, gdyż zostało dokonane w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, tj. ówczesne brzmienie art. 248 § 1 k.k.w. Jako istotne zauważono, iż przeludnienie w celach, w których przebywał powód było nieznaczne a pozwany celem zminimalizowania dolegliwości związanych z przeludnieniem przerosił powoda do różnych cel. Z tej przyczyny działanie pozwanego nie było niehumanitarne, ani dokonywane z premedytacją, nie miało też charakteru ciągłego i faktycznie nie prowadziło do naruszenia ciała powoda czy spowodowania u niego dotkliwego cierpienia psychicznego i fizycznego. W konsekwencji Sąd Rejonowy przyjął, iż zasądzenie na rzecz powoda zadośćuczynienia byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Powód odbywał bowiem karę pozbawienia wolności nie po raz pierwszy i dobrze zdawał sobie sprawę jakie panują warunki w zakładach karnych i aresztach śledczych w Polsce a mimo to dopuścił się kolejnych przestępstw. Skoro zatem w sposób wyraźny i rażący nie naruszono dóbr osobistych powoda nie ma podstaw do zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia. Sąd Rejonowy wskazał nadto, że z uwagi na brzmienie art. 442¹ § 1 k.c. na uwzględnienie zasługuje zarzut przedawnienia podniesiony przez stronę pozwaną, a dotyczący okresu od 18.07.2006 r. do 4.05.2007 r.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł powód K. F. zaskarżając je w zakresie punktu I i II, zarzucając mu błędne ustalenie, że mimo przeludnienia w celach nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda a także krzywdzące obciążenie powoda kosztami, w sytuacji gdy nie posiada on żadnego majątku i przebywa w zakładzie karnym.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie o przyznanie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Analizując zarzuty apelacji oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w ocenie Sądu Okręgowego nie sposób uznać, iż Sąd I instancji naruszył, czy też przekroczył zasadę swobodnej oceny dowodów wynikającą z art. 233 § 1 k.p.c. Z tej przyczyny zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego nie może zostać uznany za trafny.

Sąd Okręgowy w pełni podziela rozważania Sądu I instancji uwzględniające zarzut przedawnienia części roszczenia podniesiony przez pozwanego, tj. żądania zadośćuczynienia za okres od 18.07.2006 r. do 4.05.2007 r.

W konsekwencji na rozważenie zasługują zarzuty apelującego jedynie co do pozostałego okresu jego osadzenia w Areszcie Śledczym w O. objętego pozwem a zatem za termin od 5.05.2007 r. do 29.05.2008 r.

Podkreślenia wymaga, iż powód w toku postępowania wskazał, że nie pamięta w jakich celach został osadzony oraz w których z nich panowało przeludnienie a także, iż nie pamięta osób współosadzonych, ani którym funkcjonariuszom składał skargi (zeznania powoda k. 116). W obliczu takiego stanowiska powoda przyjąć należało za wiarygodne twierdzenia pozwanego wynikające z prowadzonej przez niego dokumentacji. Z tej przyczyny istotne znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego posiadają notatki służbowe (k. 297, k. 269 - 270), z których wynika, iż powód w okresie od 7.05.2008 r. do 29.05.2008 r. przebywał w celach nr 414 oraz nr 413. Obie te cele posiadały powierzchnię 19 m² i przeznaczone były dla 6 osób. Istotnym jest, iż jedynie w celi nr 414 panowało przeludnienie, albowiem w czasie osadzenia w niej powoda było w niej 9 osób. Podkreślenia jednak wymaga, że powód przebywał w niej bardzo krótko tj. niecały dzień w dniu 7.05.2008 r. W tym samym dniu przeniesiony został do celi nr 413, w którym nie było przeludnienia.

Już z uwagi na te okoliczności nie sposób przyjąć aby naruszone zostały dobra osobiste powoda z uwagi na jego osadzenie w przeludnionej celi, albowiem okoliczność ta była bardzo krótkotrwała i jedynie przejściowa.

Wskazać również trzeba, że zgodnie z brzmieniem art. 4 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 1997 r., Nr 90, poz. 557 z późn. zm.) – zwanej dalej k.k.w., kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Przepis ten zakazuje ponadto stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego przewidują, iż w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością w zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek (art. 73 § 2 k.k.w.). Z tej też przyczyny funkcjonariusze i pracownicy zakładu karnego, a także osoby kierujące jego pracą lub innymi zajęciami są, w zakresie wykonywanych przez nich czynności służbowych, przełożonymi skazanego (art. 72 § 2 k.k.w.). Jednocześnie administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary. Celem realizacji tego prawa skazany jest jednak obowiązany poinformować niezwłocznie przełożonego o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń (art. 108 § 1 i § 2 k.k.w.).

Zgodnie z treścią art. 110 § 1 k.k.w. skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m² (art. 10 § 2 k.k.w.) Podkreślenia wymaga, że w czasie osadzenia powoda w Areszcie Śledczym wyjątek od zasady dotyczącej powierzchni celi mieszkalnej przewidywał art. 248 § 1 k.k.w., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego mógł umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 26 maja 2008 r. w sprawie sygn. akt SK 25/07 (Dz.U. z 2008 r., Nr 96, poz. 620) wprawdzie orzekł, iż art. 248 § 1 k.k.w. jest niezgodny z art. 31 ust. 3, art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednak orzeczenie to przewidywało, że przepis art. 248 § 1 k.k.w. utraci moc obowiązującą z upływem osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej – tj. z dniem 6 grudnia 2009 r., a zatem obowiązywał w czasie przebywania powoda u pozwanego i mógł on z tej regulacji skorzystać. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego pozwany wykonał wszystkie przewidziane prawem dodatkowe wymogi formalne. O osadzeniu dziewięciu osób w celach sześciuosobowych zdecydował Dyrektor Aresztu Śledczego w O., o czym informowano Sędziego Penitencjarnego (k. 173, k. 174). Ponadto jak już wskazano z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż osadzenie powoda w celi nr 414 miało miejsce na bardzo krótki czas i było wprowadzane rotacyjnie celem zmniejszenia związanych z przeludnieniem dolegliwości dla każdego z osadzonych. Z tych okoliczności wynika, iż pozwany mimo, że nie miał

formalnie takiego obowiązku czynił dodatkowe starania celem zminimalizowania skutków sytuacji, na którą z uwagi na fakt, iż jest aresztem śledczym w istocie nie miał wpływu.

Z uwagi na powyższe okoliczności wskazać należy, iż osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., było zgodne z prawem (por. wyrok SN z 2 października 2007 r., sygn. akt II CSK 269/07, publ. OSNC-ZD 2008/3/75).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż wskazane przez powoda zarzuty nie mogą stanowić podstawy uwzględnienia żądania powoda, albowiem działanie pozwanego nie nosiło znamion bezprawności.

Analizując zarzuty dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach zawartych w zaskarżonym wyroku wskazać należy, iż zwolnienie od kosztów dotyczy jedynie kosztów sądowych a nie zwrotu kosztów postępowania przeciwnikowi procesowemu (art. 100 i art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 z późn. zm.). Z tej przyczyny Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie, mając na uwadze tą regulację oraz brzmienie art. 98 k.p.c., zasadnie obciążył powoda zwrotem kosztów zastępstwa procesowego pozwanego.

Mając na uwadze powyższe rozważania apelacja jako oczywiście bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. – punkt I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz na podstawie § 12 ust 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) – pkt II wyroku oraz na podstawie § 13 ust 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 6 i § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.) – pkt IV wyroku.